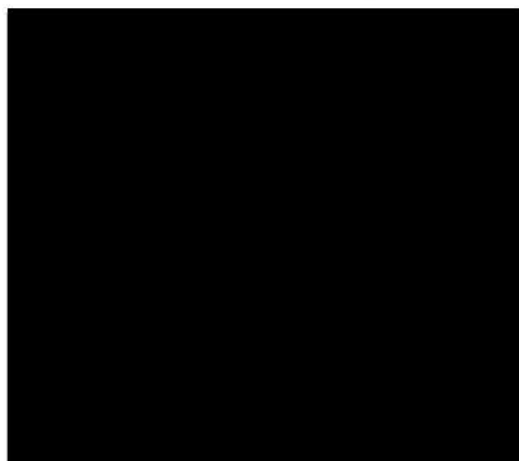


Rechtbank Noord-Nederland,
locatie Assen,
rolnr: [REDACTED]
zitting d.d. 22 mei 2023 te 14.00 uur

SPREEKAANTEKENINGEN

inzake :



gedaagden,

advocaat : mr. drs. C.S.G. de Lange

tegen :



eisers,

advocaat : mr. S.C.A. Nuijen

Edelachtbare,

1. [REDACTED] heeft kennisgenomen van de zeer uitvoerige dagvaarding van eisers en meent dat de discussie zich niet leent voor een kort geding. [REDACTED] meent voorts dat op inhoudelijke gronden de vorderingen moeten worden afgewezen. Uit de feiten en omstandigheden volgt dat [REDACTED] zich houdt aan de wetgeving, daarnaast aanvullende maatregelen neemt en dus van enig onrechtmatig handelen geen sprake is. [REDACTED] zal dat hierna toelichten.

Feiten en omstandigheden

2. [REDACTED] heeft een agrarisch bedrijf waar hij op circa 400 hectare allerlei gewassen en onder andere lelies verbouwt. De discussie gaat over de lelieteelt. [REDACTED] verbouwt deels lelies op eigen of gepachte grond met eigen leliebollen. Ook verbouwt [REDACTED] lelies op contractbasis. In dat laatste geval levert de eigenaar de leliebollen en het land en verzorgt [REDACTED] tegen een vergoeding de gehele teelt.
3. De percelen die in dit geding aan de orde zijn worden zowel met eigen bollen aangeplant als mede op contractbasis.
4. Leliebollen kunnen in beginsel niet ieder jaar op hetzelfde perceel aangeplant worden. Soms kan het wel twee jaar achterelkaar. Onderstaand een tabel met de gewassen en bollen die de afgelopen 10 jaar op de in discussie zijnde percelen zijn geteeld (**productie 9**):

jaartal	teelt 1	teelt 2	teelt 3
2013	lelie	mais	
2014	lelie	mais	
2015	aardappel	mais	
2016	lelie	mais	
2017	pioen	mais	
2018	pioen	mais	
2019	pioen	mais	tagetus
2020	pioen	mais	
2021	pioen	mais	aardappel
2022	aardappel	mais	

5. In 2013 en 2014 zijn lelies aangeplant. In het jaar 2016 dat de [REDACTED] werd aangekocht stonden ter plaatste ook lelies. En in 2024 zullen er geen lelies staan.
6. [REDACTED] is zich bewust van de discussies inzake de bollenteelt en het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen. [REDACTED] gaat deze discussie niet uit de weg en heeft al zijn

materieel van een naam voorzien zodat omwonenden in geval van vragen makkelijk contact op kunnen nemen.

7. [REDACTED] zorgt daarnaast op allerlei wijzen dat de impact van de lelieteelt op milieu en omgeving zo gering mogelijk is.

Biologische gewasbeschermingsmiddelen

8. Allereerst wordt gewerkt met zoveel mogelijke biologische gewasbeschermingsmiddelen en wordt daar waar dat onmogelijk is met zo gering mogelijk gewasbeschermingsmiddelen gewerkt. Inmiddels is circa 75 procent van de gebruikte middelen volledig biologisch en dit percentage zal alleen maar toenemen en wordt gereguleerd door de SKAL (**productie 10**). Die middelen zijn dus echt biologisch. Daarnaast is het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen zeer kostenintensief en alleen om die reden worden zo min mogelijk gewasbeschermingsmiddelen gebruikt.

Afstand

9. Verder wordt per perceel een opzet gemaakt voor de lelieteelt. Het betreft op de in het geding zijnde percelen een bestaande teelt wat maakt dat de toezichthouder en ook [REDACTED] geen spuitvrije zone hoeft te hanteren. Toch heeft [REDACTED] het doel om de impact milieu en omgeving te beperken.
10. [REDACTED] doet ook mee aan en heeft vrijwillig een overeenkomst gesloten "Gebruik gewasbeschermingsmiddelen Gemeente Westerveld." Op grond van die overeenkomst heeft [REDACTED] zich onder andere verplicht (**productie 14**):

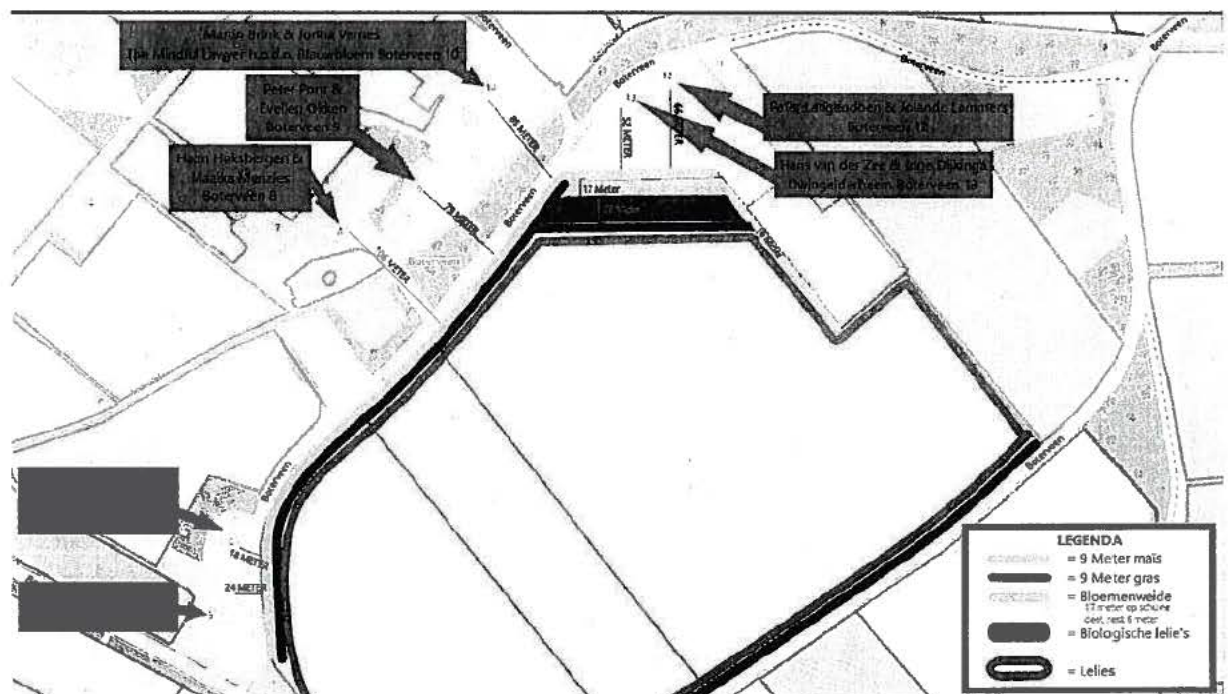
2.4. Veiligheid

2.4.1. Agrariërs respecteren alle wettelijke veiligheidsregels en zorgen voor goede arbeidsomstandigheden. Zij conformeren zich aan de CAO Open Teelten.

2.4.2. Omdat uit gesprekken met de omgeving blijkt dat men waarde hecht aan een spuitvrije zone, zijn de agrariërs bereid bij de perceel indeling rekening te houden met plaatsen waar mensen zich ophouden. Zij respecteren een spuitvrije zone van 20 meter vanaf de gevel van een woning, kinderdagverblijf, verzorgingshuis en scholen en recreatieterreinen. In goed overleg zijn in individuele gevallen maatwerkoplossingen mogelijk.

2.4.3. De agrariërs gebruiken de voor hun best beschikbare techniek op het gebied van driftreductie en middelenreductie en houden deze techniekontwikkeling actief bij. (De agrariërs zullen geen planten bespuiten bij een windsnelheid > 5 m/s (windkracht 3), gemeten op spuitboomhoogte).

11. In dit geval is gekozen voor de navolgende en veel verdergaande opzet (**productie 1**):



12. [REDACTED] heeft naast de al zeer ruime afstand de navolgende twee spuitvrijezones aangebracht:

- 9 meter mais. Doel is een hoog en dicht gewas zodat eventuele verspreiding van gewasbeschermingsmiddelen wordt voorkomen;
- 9 meter gras.

13. Daarnaast heeft hij ten aanzien van de “Dwingelderheem” en de [REDACTED] nog een strook van 17 meter bloemenweide aangebracht gevolgd door een strook van 27 meter volledige biologische bollenteelt. [REDACTED] had dit ook willen afstemmen, maar omwonenden waren daartoe helaas niet bereid. Uitgaande daarvan is de afstand tot de huizen van de verschillende eisers in ieder geval minimaal 32 meter:

Eiser(es)	Afstand in meters
[REDACTED]	105
[REDACTED]	105
[REDACTED]	119
[REDACTED]	42
[REDACTED]	Niet aangrenzend
[REDACTED]	32
[REDACTED]	119
[REDACTED]	96
[REDACTED]	124

14. Verder heeft [REDACTED] er voor gekozen om in de breedte te telen in plaats van in de lengte met als gevolg dat [REDACTED] circa 2 hectare niet voor lelieteelt kan gebruiken (**productie 15**). Ook zo wordt meer afstand tot de omwonenden gehouden.

Driftreductie

15. Ook blijft [REDACTED] investeren in nieuwe spuittechnieken en past hij op deze percelen de meest geavanceerde en best beschikbare spuittechnieken toe. Deze technieken zorgen voor een driftreductie van meer dan 99 procent. [REDACTED] heeft daarvoor van [REDACTED] de Wave spuit aangeschaft.¹ De fabrikant zegt hierover:

“Met het door AP Dubex ontwikkelde Wave-systeem kan een driftreductie van 99% bereikt worden. Door toepassing van doorzichtige schermen houdt u toezicht op de spuitdoppen en is het systeem weinig gevoelig voor drift.”

¹ <https://www.dubex.com/wave/>

Bewezen is dat met een kleine druppel een betere depositie bereikt kan worden. Het grote nadeel van kleinere druppels is dat deze bij een traditionele spuittechniek kunnen wegwaaien. Met de Wave heeft u daar geen last van.

U kunt met veel fijnere druppels spuiten dan conventioneel met doppen op 50 cm, terwijl u toch driftarm spuit. Zelfs bij wind kan nog een uitstekend resultaat behaald worden. De WAVE-platen kunnen het gewas openen voor een betere indringing in het gewas; dit leidt tot een perfecte bedekking van het gewas. Daarnaast kunt u door de dopafstand van 25 cm veel dichtter op het gewas spuiten. De doppen zitten goed beschermd achter de WAVE-platen. Bij een 3-voudige boom zijn de dophouders aan de buitenzijde achter een RVS beschermhuis gemonteerd.

Door de driftreductie is een lagere dosering gewasbeschermingsmiddel mogelijk wat weer leidt tot kostenbesparing. Daarnaast zal het middel het gewas beter indringen door het te openen, waardoor veel mogelijke ziektes vroegtijdig voorkomen/bestreden kunnen worden. Tenslotte vergroot u de capaciteit van uw spuitmachine doordat u door het spuiten met een kleine druppel minder water nodig heeft.”²

16. Mocht er twijfel zijn wijst [REDACTED] op de foto's (**productie 2 tot en met 4**) en productie 40 dagvaarding waaruit dat gebruik volgt.
17. Tijdens het spuiten kunnen fijne druppels gewasbeschermingsmiddel verwaaien (drift). Dit kan leiden tot overschrijding van de waterkwaliteitsnormen of dat op andere percelen gewasbeschermingsmiddelen terecht komt. Hieruit volgt dat verwaaiing van gewasbeschermingsmiddelen in beginsel bijna niet meer mogelijk is. Tot slot wordt de drift ook nog beperkt door de teeltvrijezone en de hoge mais als gevolg waarvan drift naar omliggende percelen eigenlijk uitgesloten is.

² <https://www.dubex.com/wave/>

- gaat verder dan nodig
18. Het Activiteitenbesluit milieubeheer stelt eisen aan de toepassing van gewasbeschermingsmiddelen in de open teelt en de drift. In het besluit staat dat een spuittechniek worden toegepast die de drift met ten minste 75% dan wel 90% reduceert ten opzichte van een vastgestelde referentietechniek (**productie 5**).
19. moet aan de toezichthouder aantonen dat met de gebruikte spuittechniek de drift van gewasbeschermingsmiddelen zo ver wordt gereduceerd als voorgeschreven. Het is voor maar ook voor de toezichthouder van belang dat de driftreductie van technieken op een eenduidige manier wordt vastgesteld.
20. De toezichthouder heeft een lijst gemaakt (**productie 6**). Op deze lijsten staat een actueel overzicht van driftreducerende spuittechnieken of spuitdoppen met daarbij de indeling in de DRT-klasse/DRD-klasse. Deze indeling is geldig bij de instellingen/randvoorwaarden waaronder de spuittechniek of spuitdop is onderzocht.
21. De door toegepaste spuittechniek is een veldspuit met Wave-systeem (productie 6, pagina 7, tweede van onderen):

Driftreducerende spuittechniek	Driftreducerende Techniek-klassen (DRT-klassen)					Drukregistratievoorziening	Nr. informatieblad
	75%	90%	95%	97,5%	99%		
Veldspuit met sleepdoeksysteem + spuitdoppen ten minste DRD 50% + bijbehorende kantdop ten minste DRD 50% + sleepdoek afsteunen op gewas en kale grond in combinatie met spuitdophoogte maximaal 20 cm + spuitdopafstand maximaal 33 cm						Nee	
Veldspuit met sleepdoeksysteem met injectietechniek voor dosering 0,5% Squall + spuitdoppen ten minste druppelgrootte F + kantdop ten minste druppelgrootte F + sleepdoek afsteunen op gewas en kale grond in combinatie met spuitdophoogte maximaal 20 cm + spuitdopafstand maximaal 33 cm						Nee	15 + 4
Veldspuit met Wingsprayer Single Wing + spuitdoppen ten minste druppelgrootte F + kantdop ten minste druppelgrootte F + Wings afsteunen op gewas en kale grond in combinatie met spuitdophoogte maximaal 20 cm + spuitdopafstand maximaal 33 cm						Nee	5
Veldspuit met Wingsprayer Single Wing + spuitdoppen TeeJet AI 110-015 en spuitdruk maximaal 3 bar + bijbehorende kantdop + Wings afsteunen op gewas en kale grond in combinatie met spuitdophoogte maximaal 20 cm + spuitdopafstand maximaal 33 cm						Nee	
Veldspuit met Wingsprayer Single Wing + spuitdoppen ten minste DRD 50% + bijbehorende kantdop ten minste DRD 50% + Wings afsteunen op gewas en kale grond in combinatie met spuitdophoogte maximaal 20 cm + spuitdopafstand maximaal 33 cm						Nee	
Veldspuit met Wingsprayer Single Wing met injectietechniek voor dosering 0,5% Squall + spuitdoppen ten minste druppelgrootte F + kantdop ten minste druppelgrootte F + Wings afsteunen op gewas en kale grond in combinatie met spuitdophoogte maximaal 20 cm + spuitdopafstand maximaal 33 cm						Nee	15 + 5
Veldspuit met Wave-systeem + spuitdoppen ten minste druppelgrootte F + kantdop ten minste druppelgrootte F + platen afsteunen op gewas en kale grond in combinatie met spuitdophoogte maximaal 20 cm + spuitdopafstand maximaal 33 cm						Nee	6
Veldspuit met Wave-systeem + spuitdoppen TeeJet AI 110-015 en spuitdruk maximaal 3 bar + bijbehorende kantdop + platen afsteunen op gewas en kale grond in combinatie met spuitdophoogte maximaal 20 cm + spuitdopafstand maximaal 33 cm						Nee	
Veldspuit met Wave-systeem + spuitdoppen ten minste DRD 50% + bijbehorende kantdop ten minste DRD 50% + platen afsteunen op gewas en kale grond in combinatie met spuitdophoogte maximaal 20 cm + spuitdopafstand maximaal 33 cm						Nee	

22. De driftreductie is dus gecontroleerd door de toezichthouder en dus aantoonbaar 99 procent.
23. In beginsel gebruikt [REDACTED] gewasbeschermingsmiddelen waarbij hij de drift moet reduceren tot 75 procent respectievelijk 90 procent. Als productie 7 legt [REDACTED] over een lijst van middelen die veel in de lelieteelt worden gebruikt. [REDACTED] kan nu nog niet zeggen welke middelen hij gaat gebruiken, maar de middelen die hij gebruikt vragen om een reductie van 75 of 90 procent. Extra aandacht behoeft Verbitine Gold die een driftreductie van 98 procent en een spuitvrije zone van 2 meter vereist. Dit middel gebruikt [REDACTED] niet en mocht daar twijfel over zijn, biedt [REDACTED] aan de rechtbank aan inzage in de volledige boekhouding van gewasbeschermingsmiddelen.
24. [REDACTED] beperkt de drift meer dan de wettelijke norm en volledige driftreductie is niet mogelijk. Tot slot merkt [REDACTED] op dat ook de Universiteit Wageningen erkent dat de wetgever verdere nieuwe technieken in het kader van de precisie landbouw nog niet toestaat wat tot een reductie tot gevolg kan hebben.³

Kennisontwikkeling

25. Ook bij [REDACTED] wordt gewerkt met spuitlicenties. Alleen degenen die in bezit daarvan zijn mogen met gewasbeschermingsmiddelen omgaan en spuiten (**productie 12**). Ook zo wordt voorkomen dat het systemen onjuist worden toegepast en voor milieu en omgeving schade ontstaat. [REDACTED] biedt daar uitdrukkelijk bewijs van aan.

Bewustwording en maatschappelijke verantwoordelijkheid

26. Daarnaast is [REDACTED] aangesloten bij het programma Duurzame Bollenteelt Drenthe. In het Programma Duurzame Bollenteelt Drenthe werken overheden, de telers en sector, teeltadviseurs en onderzoekers intensief samen om de bollenteelt structureel duurzamer te maken met een lage impact op het milieu. Door middel van experimenten op praktijkschaal en meerjarige proeven worden nieuwe methodes en systemen getest, die sterk bijdragen aan het verlagen van de milieubelasting. Omwonenden,

³ <https://edepot.wur.nl/518542>

belangstellenden en bewonersgroepen worden nauw betrokken bij de resultaten en regelmatig op de hoogte gebracht van de voortgang (**productie 11 en 13**).

27. De strook met biologische lelies is een proefveld waarmee gepoogd wordt het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen nog verder te reduceren.
28. Ook heeft [REDACTED] zich gecommitteerd aan de overeenkomst die de gemeente Westerveld met allerlei partijen heeft gesloten en onderdeel daarvan is dat de dialoog wordt gezocht.
29. Uit **productie 9** volgt dat [REDACTED] graag het gesprek was aangegaan en ook afspraken wenste te maken over afstanden en toekomstige teelten. In plaats daarvan hebben eisers eerst gekozen voor de bestuursrechtelijke weg en toen dat verzoek werd afgewezen de civielrechtelijke weg ingeslagen.
30. [REDACTED] had liever het gesprek gehad om zo nog beter aan de wensen van de omwonenden tegemoet te komen. Dat lijkt nu niet mogelijk, maar met de eigen stappen zouden meer dan voldoende moeten zijn.

Toekomstperspectief

31. De lelieteelt is inmiddels opgestart na afwijzing van het handhavingsverzoek van de provincie Drenthe. Nu stoppen betekent circa € 70.000,- minder omzet per hectare. De schade zou dan in totaal zijn € 1.260.000,-. [REDACTED] heeft wel de keuze gemaakt om volgend jaar niet ter plaatste lelies aan te planten. Ook zo wordt de gemiddelde impact beperkt.

Resumerend feiten en omstandigheden

32. [REDACTED] hoopt dat uit de feiten volgt dat op een verantwoorde wijze met gewasbeschermingsmiddelen om wordt gegaan en voorts blijkt dat [REDACTED] de dialoog niet uit de weggaat en alles doet om de impact op milieu en omgeving te beperken. Onderstaand zal [REDACTED] uitwerken waarom de vorderingen moeten worden afgewezen.

Juridisch kader

33. De eiseres stellen dat [REDACTED] onrechtmatig handelt door inbreuk te maken op het eigendomsrecht door in strijd te handelen met artikel 2a Wgba. Verder zou [REDACTED] in strijd met de maatschappelijke zorgvuldigheid handelen. Er zou sprake zijn van gevaarzetting.

Wettelijk kader onrechtmatige daad

34. Voor het slagen van een actie uit onrechtmatige daad moet aan vier eisen zijn voldaan: onrechtmatigheid, toerekenbaarheid, schade en causaliteit.
35. Een vorm van onrechtmatige daad is het doen of nalaten in strijd met hetgeen volgens ongeschreven recht in het maatschappelijk verkeer betaamt (de zogenoemde zorgvuldigheidsnorm). Een vorm van handelen in strijd met de zorgvuldigheidsnorm is gevaarzetting. In het arrest “Kelderluik” heeft de Hoge Raad een aantal factoren gegeven voor de beoordeling of iemand betere maatregelen had moeten nemen om te voorkomen dat een gevaarlijke situatie tot schade leidt. Van een onrechtmatige gedraging is alleen sprake indien de mate van waarschijnlijkheid van een ongeval als gevolg van gevaarzetting zo groot is, dat de dader zich van de gevaarzetting had moeten onthouden. De zorgvuldigheidsnorm wordt mede ingevuld door de geldende wetgeving inzake gewasbeschermingsmiddelen.

Wettelijk kader gewasbescherming

36. Voor het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen voor de lelieteelt is de navolgende specifieke wetgeving van toepassing.

Wet gewasbeschermingsmiddelen en biociden

37. Gewasbeschermingsmiddelen bevatten stoffen die schadelijk kunnen zijn voor de gezondheid van mens, dier en voor het milieu. Er gelden daarom eisen voor de toelating en het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen. Deze regels staan ten eerste in de Europese Verordening (EG) Nr. 1107/2009 betreffende het op de markt brengen van gewasbeschermingsmiddelen en de Wet gewasbeschermingsmiddelen en biociden (Wgb). In Nederland mogen alleen gewasbeschermingsmiddelen gebruikt worden die het College voor de toelating van gewasbeschermingsmiddelen en biociden (Ctgb)

heeft toegelaten op de Nederlandse markt. Het Ctgb publiceert de lijst met toegelaten gewasbeschermingsmiddelen. Voor de lelieteelt zijn verschillende gewasbeschermingsmiddelen toegestaan.

38. De Wgb wordt verder uitgewerkt in het Besluit gewasbeschermingsmiddelen en biociden (Bgb). Artikel 2a Wgb kent naast de specifieke regels voor het gebruik een algemene zorgplicht. Voor het toezicht van het gebruik en handhaving van de wet is de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV) en de Nederlandse Voedsel en Waren Autoriteit (NVWA) het bevoegd gezag.

Activiteitenbesluit milieubeheer, gebaseerd op artikel 8.40 Wet milieubeheer

39. Afdeling 3.5.3 van het Activiteitenbesluit milieubeheer regelt, ter bescherming van het milieu, het telen van gewassen in de open lucht en het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen. De artikelen 3.79 tot en met 3.83 zijn van toepassing op het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen bij de teelt van gewassen in de open lucht, waaronder de lelieteelt. Ten aanzien van verspreiding via de lucht is het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen ook gereguleerd in afdeling 3.5.2 van de Activiteitenregeling milieubeheer – agrarische activiteit, telen van gewassen in de open lucht.
40. Voor landbouwbedrijven met een open teelt schrijft het Activiteitenbesluit voor dat **alleen** teeltvrije zones worden aangehouden, gemeten vanaf het midden van het gewas tot de insteek van het oppervlaktewater. De breedte van de zones varieert tussen 900 en 50 centimeter. Voor laag groeiende gewassen is die zone ten minste 150, 100 of 50 centimeter, afhankelijk van de gebruikte drift reducerende technieken of teeltwijze. Langs specifieke oppervlaktewaterlichamen die zijn aangewezen in het Uitvoeringsbesluit meststoffen bedraagt de teeltvrije zone voor elk gewas 500 centimeter. Die breedte moet ook altijd ten minste worden aangehouden voor boomkwekerijgewassen, die in opwaartse of zijwaartse richting bespoten worden. Verder moeten bij het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen op grond van de

Activiteitenregeling voorgeschreven spuitinstallaties worden gebruikt en maatregelen in acht worden genomen voor de bescherming van bodem en water.

41. Het bevoegd gezag kan in bepaalde situaties bij maatwerkvoorschriften andere teeltvrije zones voorschrijven. Voor de lelieteelt is het bevoegd gezag het College van burgemeester en wethouders van de gemeente.
42. In deze specifieke wetgeving voor het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen zijn dus geen regels opgenomen voor in acht te nemen afstanden tot woon- en natuurgebieden die de basis zouden moeten bieden voor het niet in acht nemen van de zorgplicht of enig onrechtmatig handelen.

Bestaande situaties

43. Ook relevant is of sprake is van een nieuwe of oude situatie.
44. In 2014 oordeelde de Afdeling dat op grond van het te beschermen overgangsrecht wanneer zowel de agrarische functie en de gevoelige functies rechtmatig aanwezig zijn en de afstand tussen beide functies minder is dan de reeds genoemde 50 meter, kan in beginsel een spuitvrije zone met een grotere afstand dan de feitelijke bestaande niet worden ingevoerd. Echter het enkele gegeven dat er een bestaande situatie aan de orde is, betekent nog niet dat in het geheel geen betekenis behoefte worden toegekend aan de milieu hygiënische gevolgen van de fruitboomgaard voor de omgeving. Het laten voortbestaan van een bestaande historisch gegroeide situatie kan onder omstandigheden in strijd zijn met een goede ruimtelijke ordening, indien blijkt dat de nadelige gevolgen hiervan zo groot zijn dat deze in redelijkheid niet langer aanvaardbaar kunnen worden geacht. Dit is met name het geval indien de gezondheid van omwonenden niet kan worden gegarandeerd.⁴
45. De raad heeft onder verwijzing naar het rapport van de Gezondheidsraad juist overwogen dat het belang bij behoud van de bestaande situatie in dit geval dient te

⁴ ABRvS 26 maart 2014, ECLI:NL:RVS:2014:1085 en ECLI:NL:RVS:2014:4036;

prevaleren, aangezien niet vaststaat dat de nadelige gevolgen vanuit een oogpunt van goede ruimtelijke ordening zo groot zijn dat deze in redelijkheid niet langer aanvaardbaar kunnen worden geacht.

46. De Afdeling heeft ook bevestigd dat bollenteelt en wisselteelt bestaand gebruik is. De Afdeling concludeert in deze zaak dat wisselteelt, het om de zoveel jaren wisselen van teeltgewassen een bestaande situatie is. Het beperken van de wisselteelt kan, maar vereist de hiervoor genoemde zwaarwegende motivering en afweging van de belangen van de akkerbouw.⁵

47. Generieke spuitvrije zones zijn ook niet toegestaan. De Afdeling concludeert in deze zaak:

“De gemeenteraad heeft aangegeven dat advies is ingewonnen over de wens van vereniging milieudefensie en anderen om generieke spuitvrije zones in het plan op te nemen. In het advies zijn de rapporten van het RIVM over gezondheidsrisico's meegenomen. In beide adviezen wordt geconcludeerd dat er onvoldoende basis is voor het invoeren van generieke spuitvrije zones in het bestemmingsplan. De afdeling stelt vast dat vereniging milieudefensie en anderen geen concrete situaties hebben aangegeven waarvoor spuitvrije zones zouden moeten worden opgenomen.

De Raad heeft ter zitting toegelicht dat sprake is van bestaand gebruik. Een generiek verbod zou toch gevolg hebben dat het toegelaten gebruik van agrarische percelen ernstig wordt beperkt. De Raad stelt dat er geen aanknopingspunten zijn dat er binnen het plangebied situaties zijn waar gezondheidsrisico's zodanig zijn dat die aanleiding zouden moeten zijn om in het kader van een goede ruimtelijke ordening een regeling in het plan op te nemen. Daarbij heeft de Raad betrokken dat in het advies met betrekking tot het rapport bestrijdingsmiddelen en omwonenden; samenvattend rapport over blootstelling en mogelijke gezondheidseffecten van het RIVM wordt

⁵ ABRvS 11 december 2013, ECLI:NL:RVS:2013:2312

geconcludeerd dat geen aanleiding bestaat om te veronderstellen dat het gebruik van bestrijdingsmiddelen in de bollenteelt leidt tot dermate risico's voor de volksgezondheid voor de omwonenden van bollenvelden dat sprake is van een onaanvaardbaar woon- en leefklimaat. Gelet op het vorenstaande heeft de Raad zich dan ook in redelijkheid op het standpunt kunnen stellen dat het niet nodig is in zoverre een regeling in het plan te treffen."

48. Het vervolgadvisie gewasbescherming en omwonenden van de Gezondheidsraad van 29 juni 2020 is door de afdeling niet bij de beoordeling betrokken omdat dit rapport dateert van na de datum van het bestreden besluit.
49. Dat rapport is wel van belang nu dit kort geding het voorzorgprincipe in het geding zou zijn. In onder andere de bovenstaande jurisprudentie komt telkens het advies van de Gezondheidsraad uit 2011 en 2014 (Gezondheidsraad 2011/18 en 2014/02) naar voren. Hierin is aangegeven, **dat er geen aanleiding bestaat om te veronderstellen dat het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen in de bollenteelt leidt tot dermate grote risico's voor de volksgezondheid voor de omwonenden, dat sprake is van een onaanvaardbaar woon- en leefklimaat.** Op 29 juni 2020 is het vervolgadvisie gewasbescherming en omwonenden uitgebracht (Gezondheidsraad 2020/10).
50. Samengevat, geeft de Gezondheidsraad in het vervolgadvisie uit 2020 aan, dat de conclusie gerechtvaardigd is dat blootstelling aan chemische gewasbeschermingsmiddelen een risico voor de gezondheid vormt, al is niet duidelijk hoe groot het risico in de huidige Nederlandse landbouwpraktijk is. Het blootstellingsonderzoek onder omwonenden van bollenvelden wijst er op dat omwonenden van bollenvelden meer dan gemiddeld zijn blootgesteld aan gebruikte gewasbeschermingsmiddelen. **Conclusies over de aan- of afwezigheid van gezondheidsrisico's voor omwonenden zijn op basis van het onderzoek niet te trekken.** De Gezondheidsraad adviseert betere monitoring van gebruik en blootstelling. Voor dit moment adviseert de Gezondheidsraad voor de

gezondheidsrisico's het voorzorgsbeginsel toe te passen en te streven naar een zo laag mogelijke blootstelling aan chemische gewasbeschermingsmiddelen.⁶

51. Ook het RIVM handhaaft na het blootstellingsonderzoek haar adviezen uit 2014⁷:

"De Gezondheidsraad gaf in 2014 enkele praktische adviezen voor omwonenden om de blootstelling aan bestrijdingsmiddelen via drift en stof te beperken:

- *schoenen uitdoen bij binnenkomst;*
- *groenten, kruiden en fruit goed wassen; en*
- *tijdens en kort na de bespuiting van een aangrenzend perceel de ramen sluiten en niet in de tuin verblijven.*

Een jaar eerder had ook de landbouwsector een aantal aanbevelingen gedaan[1] om de blootstelling te beperken, in dit geval gericht op telers en loonwerkers:

- *omwonenden tijdig informeren;*
- *spuiten als de wind van de omwonenden af staat.*

*Uitgangspunt is dat het gebruik van bestrijdingsmiddelen veilig moet zijn, zonder dat omwonenden extra maatregelen hoeven te nemen om onder de grenswaarden te blijven. **De hierboven genoemde adviezen zijn bedoeld om blootstelling desgewenst verder te beperken.** De mate waarin dit soort maatregelen bijdragen aan een vermindering van de totale blootstelling is niet onderzocht in het OBO. Het RIVM(Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu) adviseert daarom de effectiviteit van deze - en mogelijk andere - maatregelen te onderzoeken."*⁸

52. De conclusie is dat gezondheidsrisico's dat blootstelling aan chemische gewasbeschermingsmiddelen een risico voor de gezondheid vormt, al is niet duidelijk hoe groot het risico in de huidige Nederlandse landbouwpraktijk is. Extra maatregelen

⁶ Nr. 2020/10, Den Haag, 29 juni 2020

⁷ <https://www.bestrijdingsmiddelen-omwonenden.nl/blootstellingsonderzoek/uitslagen>

⁸ <https://www.bestrijdingsmiddelen-omwonenden.nl/blootstellingsonderzoek/uitslagen>

worden niet geadviseerd nu altijd de wettelijke grenswaardes niet worden overschreden.

Resumerend

53. De huidige wetgeving verplicht niet tot het instellen van spuitvrijezones bij omwonenden laat staan – zoals hier gevorderd – een algeheel generiek verbod op gewasbeschermingsmiddelen in de buurt van omwonenden.
54. Ook heeft de gezondheidsraad haar conclusie gehandhaafd dat er geen aanleiding bestaat om te veronderstellen dat het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen in de bollenteelt leidt tot dermate grote risico's voor de volksgezondheid voor de omwonenden, dat sprake is van een onaanvaardbaar woon- en leefklimaat.
55. Reden voor dit alles dat conclusies over de aan- of afwezigheid van gezondheidsrisico's voor omwonenden op basis van het onderzoek niet zijn te trekken. Dat is ook logisch omdat alles afhangt van de specifieke situatie ter plaatse en onder andere het spuitgedrag van de teler en andere aanvullende maatregelen.

Weerlegging vorderingen

56. Onderstaand weerlegt [REDACTED] de vordering.

Kort geding

57. De grote lijn van de onderbouwing van de vorderingen is dat er tal van onderzoeken zijn die aangeven dat er een verband tussen ziekte en gewasbeschermingsmiddelen bestaat en dat daarom [REDACTED] deze toegelaten gewasbeschermingsmiddelen niet mag toepassen. [REDACTED] meent dat een kort geding zich niet voor beantwoording van een dergelijke vraag leent.
58. Allereerst ontbreekt aan ieder spoedeisend belang. De teelt is al begonnen, de bollen zijn geplant, er wordt al gespoten en het is een keuze van omwonenden geweest om te wachten met dit kort geding tot dat de bollen zijn geplant. Dan resteert in

bodemprocedure met name nu [REDACTED] kan toezegging in 2024 niet voornemens te zijn
lelies te telen.

59. Verder leent zich de procedure niet voor een kort geding. Allereerst wordt er om een principe uitspraak gevraagd op basis van algemene feiten en ontbreekt het aan ieder specifiek bewijs dat deze meer algemene stellingen ondersteunt. Nergens volgt uit dat de wijze van teelt van [REDACTED] de gevolgen zal hebben die wordt gesuggereerd in de aangehaalde artikelen.
60. Het ontbreekt aan ieder bewijs dat gewasbeschermingsmiddelen het perceel, het woonhuis van eisers bereiken. Verder zijn in deze casus al erg veel voorzorgsmaatregelen genomen, wordt gewerkt met de best beschikbare technieken, wordt geen enkele wettelijke norm overschreden en zou een algeheel verbod maken dat in heel Nederland niet meer gespoten mag worden.
61. Tot slot zou toewijzing van de vordering maken dat de schade meer dan 1.2 miljoen euro zal bedragen en volstrekt onduidelijk is of eisers bereid zijn dit risico te lopen en niet goed valt in te zien hoe [REDACTED] beschermd wordt inzake een eventueel verhaalrisico indien de vorderingen zouden worden toegewezen.

Geen inbreuk op een recht

62. Deze vorderingen worden gebaseerd op meer algemene onderzoeken, maar geen onderzoeken die specifiek zijn gericht op de wijze van toepassing van gewasbeschermingsmiddelen op de wijze zoals [REDACTED] dat ter plaatse doet. Er is niet concreet gemaakt dat [REDACTED] daadwerkelijk de gezondheid van eisers en anderen in gevaar brengt. Ook zou per bestanddeel dat moeten worden bepaald. Het ontbreekt dus aan ieder causaal verband, er is geen schade, en er is niks onrechtmatigs aan het handelen van [REDACTED]
63. Uitgangspunt is dat grenswaardes ingehouden worden en nergens volgt uit dat [REDACTED] deze waardes overschrijdt. Ook het laatste advies van de gezondheidsraad maakt duidelijk dat verdere maatregelen niet noodzakelijk zijn:

"Uitgangspunt is dat het gebruik van bestrijdingsmiddelen veilig moet zijn, zonder dat omwonenden extra maatregelen hoeven te nemen om onder de grenswaardes te blijven. De hierboven genoemde adviezen zijn bedoeld om blootstelling desgewenst verder te beperken."

64. Daarbij heeft [REDACTED] dat wel gedaan;

- a. Spuitvrije zones ingericht;
- b. Mais gewas geplant om verspreiding te voorkomen;
- c. Gewerkt aan maximale driftreductie;
- d. Beperking gewasbeschermingsmiddelen.

65. Ook gebruikt [REDACTED] reguliere middelen die bij allerlei teelten worden gebruikt onder andere de mais en aardappelteelt. De Gezondheidsraad zegt ook nog:

"De uitkomsten van onderzoek in Nederland zijn minder uitgesproken, maar kunnen de ongerustheid ook niet wegnemen. Meer onderzoek zal op korte termijn geen duidelijkheid geven en de toelatingsprocedure voor de middelen kan nooit alle risico's uitsluiten."

66. Echt duidelijkheid is er niet en dus neemt [REDACTED] extra maatregelen, maar de wetgever vindt dit onvoldoende om verdere maatregelen te nemen. Dat is ook logisch nu onduidelijk blijft op welke wijze bij de andere onderzoeken wordt gespoten en welke driftreductie daar geoorloofd is of geaccepteerd wordt. De rechter zou alleen mogen ingrijpen indien concreet wordt aangetoond dat sprake is van een verhoogd risico en het voorzorgsprincipe niet in acht wordt genomen, Daar is en kan geen sprake van zijn.

Inbreuk eigendomsrecht

67. De kavel is als jarenlang in gebruik als agrarisch perceel en meer specifiek voor de bollen- en bloementeelt. In beginsel is er niemand in zijn eigendomsrecht beperkt. Het aangehaalde voorbeeld van de [REDACTED] is volstrekt onnavolgbaar. Allereerst in dit perceel aangekocht in de wetenschap dat ter plaatse bollen worden

geteeld. Verder is de woning en tuin bereikbaar en heeft de gezondheidsraad aan dat de geldende wetgeving nog steeds voldoende is om gezondheidsrisico's te minimaliseren.

68. Tijdens het spuiten zouden de ramen gesloten kunnen worden en schoenen uit doen. Indien wordt bedacht dat drift bij [REDACTED] is uitgesloten, [REDACTED] hoge beplanting heeft aangebracht en conform het convenant slechts de spuit inzet indien:

2.4.3. De agrariërs gebruiken de voor hun best beschikbare techniek op het gebied van driftreductie en middelenreductie en houden deze techniekontwikkeling actief bij. (De agrariërs zullen geen planten bespuiten bij een windsnelheid > 5 m/s (windkracht 3), gemeten op spuitboomhoogte).

69. Wordt ieder risico weggenomen. [REDACTED] gaat veel verder dan de wettelijke norm om een oplossing voor deze discussie te vinden en zal als er nieuwe technieken en mogelijkheden zijn deze inzetten.

Handelen in strijd met wettelijke plicht

70. Klaarblijkelijk zijn eisers van mening dat [REDACTED] in strijd handelt met de Wgb en meer specifiek artikel 2a Wgb.
71. Artikel 2a Wgb kent naast de specifieke regels voor het gebruik een algemene zorgplicht. Voor het toezicht van het gebruik en handhaving van de wet is de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV) en de Nederlandse Voedsel en Waren Autoriteit (NVWA) het bevoegd gezag.
72. Tot op heden is er geen handhavingsverzoek gedaan en is door het bevoegd gezag geen overtreding vastgesteld. In dat geval is onrechtmatigheid niet aan de orde. Ook de aangehaalde artikelen in randnummer 3.17 e.v. veronderstellen dat de Minister en de NVWA dit onderzoeken en met onafhankelijke data komen. Mocht er sprake zijn van een overtreding dat wordt die door de NVWA gehandhaafd en kunnen eisers middels de bestuursrechtelijke weg eventueel het niet handhaven aanvechten.

73. Daarvoor is de route van de onrechtmatige daad dus juist niet bedoeld en niet noodzakelijk. Immers indien de bepaling tot doel heeft mens, dier en milieu te beschermen komt dit ook in het eventuele bestuursrechtelijke traject aan de orde en is voorzien in bescherming en wordt daar ook over de onrechtmatigheid beslist.

Gevaarzetting

74. Van gevaarzetting is ook geen sprake. [REDACTED] doet alles om de risico's te beperken. De stoffen die hij gebruikt zijn toegelaten en de provincie ziet geen reden om te handhaven en de NVWA heeft dat ook niet gedaan.

75. Gewasbeschermingsmiddelen kunnen nadelige gevolgen voor de gezondheid hebben, maar alles hangt af van de wijze van inzet en gebruikte techniek.

76. Eisers menen ten onrechte dat zij kunnen volstaan met algemeenheden. Zij hebben geenszins aantoonbaar gemaakt dat gewasbeschermingsmiddelen hun woonhuizen of percelen bereiken in een mate waarbij sprake is van gevaarzetting laat staan op een wijze als omschreven in de aangehaalde artikelen.

Toekomstige dialoog

77. [REDACTED] is zich bewust van het feit dat deze procedure geen einde mag maken aan de dialoog die gaande is. [REDACTED] roept de omwonenden op om weer de dialoog op te starten om in goed overleg afspraken te maken.

Conclusie

78. De vorderingen moeten worden afgewezen onder veroordeling van eisers in de kosten van het geding.

Advocaat